

กลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ

Community Economic Development Strategy Based on Phee Khon Nam Culture

ณรงค์ หิตกาย¹,

พรหมพงษ์ มหพรพงษ์² และ วิชญ์ มะลิตัน³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย^{1,2,3}

Narong Hitkual¹,

Pompong Mahaponpong² and Wish Maliton³

Loei Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: Sm647336202@lru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้วัฒนธรรมผิชนน้ำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ 2) ค้นหาวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ และ 3) เสนอกลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำอย่างยั่งยืนเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ จำนวน 13 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการพัฒนากลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ จำนวน 10 คน กลุ่มเป้าหมายในการเสนอกลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัญหาการใช้วัฒนธรรมผิชนน้ำให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมและทุนของชุมชนบ้านนาข้าวที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ โดยการนำประเพณีการการละเล่นผิชนน้ำมาแสดงดึงดูดนักท่องเที่ยวในงานเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน และกลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบชุดการละเล่นผิชนน้ำ ที่ทันสมัยเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันแต่คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของฝากนักท่องเที่ยวให้หลากหลายภายใต้แบรนด์ผิชนน้ำและเอกลักษณ์ผิชนน้ำ การพัฒนาและปรับปรุงรสชาติอาหารพื้นเมืองให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และการนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นผิชนน้ำไปตกแต่งสถานที่ให้เกิดความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผิชนน้ำ

* ได้รับบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 27 มีนาคม 2568

เช่น บ้านพักโฮสเต็ล ศูนย์เรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ สถานที่ราชการ และชุมชนที่โดดเด่น การนำเสนอข้อมูล ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ผ่านแพลตฟอร์มที่หลากหลาย เพื่อเป็นกลวิธีการทำการตลาด เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน

คำสำคัญ: วัฒนธรรมผีนาน้ำ; การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

Abstract

The purposes of this research were 1) Study the conditions and problems regarding the Phi Khon Nam culture. to benefit economically 2) Find strategies for community economic development based on the Phi Khon Nam culture. 3) Propose strategies for sustainably developing the community economy based on the Nam Khan Phi culture. which is qualitative research The target group used to study the conditions and problems of using the Phi Khon Nam culture for economic use consisted of 13 people. The target group used to study the guidelines for developing community economic development strategies based on the Phi Khon Nam culture was 10 people. Target group for proposing strategies for community economic development based on Phi Khon Nam culture of totaling 10 people. The tools used include interviews and group discussion forms.

The research results were as follows: The problem of studying of Phi Khon Nam culture to benefit community economic development. which brings the cultural capital and capital of the Ban Na Sao community inherited from their ancestors. Used for economic benefits by bringing the tradition of Phi Khon Nam culture to attract tourists at various community festivals and strategies for developing the community economy based on Phi Khon Nam culture, including: Developing the style of the Phi Khon Nam performance to be modern and relevant to the current situation but maintaining its identity. Developing a variety of tourist souvenir products under the Phi Khon Nam brand and the Phi Khon Nam identity. Developing and improving the taste of local food to make it unique to the community and using products that symbolize the Phi Khon Nam culture to decorate the place to create a beauty that is unique to the Phi Khon Nam community such as hostel houses, Learning centers, museums, government buildings and prominent communities. Presentation of public relations information on the internet, Various platforms and marketing strategy for create a sustainable community economy.

Keywords: Phi Khon Nam Culture; Community Economic Development

บทนำ

จังหวัดเลย เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติและประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ประชากรในจังหวัดนี้ประกอบด้วยชนเผ่าต่าง ๆ และคนไทยดั้งเดิม รวมถึงผู้ที่มีต้นกำเนิดจากเมืองชาติพันธุ์ในประเทศสปป.ลาว ผู้คนในจังหวัดมีความเชื่อและศรัทธาที่แตกต่างกันออกไป ในชุมชนตำบลนาซาว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเรื่องผี ซึ่งมีพิธีกรรมแสดงออกถึงการเคารพศรัทธาในเรื่องผี เพื่อขอให้เกิดความสงบสุขในชีวิตของประชาชนในชุมชน และเพื่อความอุดมสมบูรณ์และความมั่นคงในการดำรงชีวิตของพวกเขา (ทรงสิริวิชิรานนท์, 2559 : 79-87)

ประเพณีผีขนน้ำ ถือเป็นหนึ่งในประเพณีที่สำคัญของชาวบ้านนาซาว ที่มีการสืบทอดมายาวนาน ในเทศกาลบุญเดือน 6 (เดือนพฤษภาคม) ของทุกปี โดยจะจัดขึ้นหลังวันวิสาขบูชา ระหว่างวันแรม 1-3 ค่ำ ในเดือน 6 ของชาวอีสาน การละเล่นนี้เรียกกันว่า "ผีขนน้ำ" ซึ่งผู้เข้าร่วมจะต้องแต่งกายโดยใช้หน้ากากไม้ที่มีการเขียนลวดลายโบราณ เช่น ลายบัวเครือและลายผักแว่น หน้ากากมีรูปแบบที่คล้ายกับวัวควาย ตาโต จมูกโต ฟันใหญ่ และมีการใช้หางเพื่อทำให้หน้ากากโค้งเหมือนเขาควย พร้อมทั้งใช้กระดาษสีตัดเป็นริ้วประดับ และผมที่ทำจากกาบกล้วยที่แห้งแล้วถักเป็นเปีย

จากการละเล่นที่สืบทอดกันมายาวนานของชาวบ้านนาซาว ซึ่งเดิมคือชนกลุ่มน้อยเผ่าไทยพวนที่อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง ได้มาตั้งถิ่นฐานที่บ้านนาซาวในภายหลัง ชาวบ้านในช่วงนั้นไม่มีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ จึงนับถือผีบรรพบุรุษและผีปู่ย่า และเชื่อว่าการเล่นผีขนน้ำเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญในการไหว้ผีบรรพบุรุษ เพื่อแสดงความเคารพและขอพรจาก "ผีเจ้าปู่" ให้ความคุ้มครอง ช่วยให้เกิดความสงบสุข ฝนตกตามฤดูกาล และพืชผลอุดมสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ชุมชนตำบลนาซาวต้องเผชิญกับวิกฤติจากการระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการตามประเพณีผีขนน้ำต้องหยุดชะงัก ตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา การหยุดพิธีกรรมดังกล่าวทำให้บทบาทของประเพณีผีขนน้ำในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา ได้รับผลกระทบอย่างมาก การขาดโอกาสในการสร้างรายได้และพัฒนาชุมชนจากประเพณีนี้ได้สร้างความท้าทายที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน และหากเกิดภัยพิบัติในอนาคต จะยิ่งทำให้การละเล่นผีขนน้ำหยุดไปอย่างถาวร

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผีขนน้ำ และนำสู่การพัฒนาบทบาทของประเพณีการละเล่นผีขนน้ำให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ประเพณีดังกล่าวสามารถอยู่และส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำ ไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ
2. เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนากลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ
3. เพื่อสร้างข้อเสนอกลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาในการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 13 คน ได้แก่

- ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 4 คน
- ตัวแทนผู้นำศาสนาและพิธีกรรม จำนวน 1 คน
- ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน
- ตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน
- ตัวแทนผู้นำท้องที่ จำนวน 4 คน
- ตัวแทนสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- ตัวแทนสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนากลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ ดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมผิชนน้ำและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยจำนวน 10 คน ได้แก่

- ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน จำนวน 4 คน
- ตัวแทนผู้นำศาสนาและพิธีกรรม จำนวน 1 คน
- ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน
- ตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน
- ตัวแทนผู้นำท้องที่ จำนวน 1 คน
- ตัวแทนสถานศึกษา จำนวน 1 คน
- ตัวแทนสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

ขั้นตอนที่ 3 การเสนอกลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ ดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 คน ได้แก่

- ตัวแทนผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 3 คน
- นักวิชาการด้านสังคมวัฒนธรรม จำนวน 2 คน
- ตัวแทนวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 2 คน
- ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำ ไปใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ มี 7 ประเด็น ได้แก่

1.1 สภาพการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจในชุมชน มีการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ มีการจัดแสดงการละเล่นผิชนน้ำเพื่อต้อนรับคณะศึกษาดูงานและนักท่องเที่ยวทั้งในหมู่บ้านและนอกสถานที่ การนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก เช่น หน้ากากผิชนน้ำ ชุดผิชนน้ำ พวงกุญแจ และมีการนำหน้ากากผิชนน้ำมาประดับตกแต่งที่พักรีสอร์ท ซึ่งการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจชุมชน เป็นการสร้างรายได้ให้คนในชุมชนลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ พร้อมทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการสร้างความสามัคคีคนในชุมชนปลูกจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังในการสืบทอดวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ให้สืบทอดต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งนี้มูลค่าจากการนำชุดการละเล่นผิชนน้ำไปแสดงโชว์ มูลค่าผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นของฝากของที่ระลึก มูลค่าการนำหน้ากากผิชนน้ำ และหุ่นผิชนน้ำมาประดับตกแต่งตามสถานที่ประกอบการ มูลค่าสิ่งของอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นผิชนน้ำมาจัดการแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์ผิชนน้ำ มูลค่าจากการนำรูปภาพหรือสัญลักษณ์ผิชนน้ำมาใช้เป็นเครื่องหมายการค้า ในระยะเวลา 1 ปี รวมมูลค่าประมาณ 355,045 บาท นอกจากนั้นยังมีแนวคิดในการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจชุมชนต่างๆ ได้แก่ (1) ส่งเสริมให้คนในชุมชนผลิตหน้ากากและชุดผิชนน้ำและของที่ระลึกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ (2) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการผลิตและออกแบบหน้ากากผิชนน้ำ เครื่องแต่งกายชุดผิ

1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจชุมชน พบว่า การนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจชุมชน มีปัญหาด้านเงินทุน งบประมาณ ยังขาดความร่วมมือต่างๆ การเกิดโรคระบาดในชุมชน ผู้ผลิตสินค้าและกลุ่มไม่เพียงพอผู้ผลิตมีน้อย ขาดผู้มีความรู้ในการถ่ายทอดผลิตหน้ากากผิชนน้ำนอกจากนั้นยังพบว่า มีข้อจำกัดในการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ในเชิงเศรษฐกิจชุมชน เกิดสถานการณ์โรคระบาด โรคติดต่อต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

งบประมาณและทุนที่มีอยู่อย่างจำกัดของหน่วยงานต่างๆ ขาดการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงยังอยู่ในวงแคบ ประชาชนในชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร อันเนื่องมาจาก วัน เวลา สถานที่ ในการจัดงาน ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต

2. แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ พบว่า มี 5 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1) แนวทางในการจัดการแสดงชุดการละเล่นผิชนน้ำ ในงานประเพณีบุญเดือน 6 งานออกพรรษาที่เชียงคาน งานดอกฝ้ายบานมะขามหวานที่เมืองเลย การแสดงผิชนน้ำต้อนรับแขกที่มาพักบ้านโฮมสเตย์

2) แนวทางในการนำผิชนน้ำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นของฝากของที่ระลึก เช่น เสื้อที่ระลึกผิชนน้ำ หน้ากากชุดผิชนน้ำ พวงกุญแจ ที่ติดตู้เย็น

3) แนวทางในการนำหน้ากากผิชนน้ำ และหุ่นผิชนน้ำมาประดับตกแต่งตามสถานที่ประกอบการต่าง ๆ เช่น ที่พักโฮมสเตย์ จุดที่จำหน่ายของที่ระลึก

4) แนวทางในการนำเรื่องราว สิ่งของ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นผิชนน้ำมาจัดการแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์ผิชนน้ำเพื่อรับรองนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม

5) แนวทางในการนำรูปภาพหรือสัญลักษณ์ผิชนน้ำมาใช้เป็นเครื่องหมายการค้า เช่น น้ำดื่มอำภา และเห็ดสามรสอำภา

3. ข้อเสนอแนะกลวิธีในการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจชุมชน พบว่า มีกลวิธีดังต่อไปนี้

1. กลวิธีเกี่ยวกับชุดการละเล่นผิชนน้ำที่นำออกไปโชว์ มี 4 ขั้นตอน คือ

(1) มีการออกแบบชุดการแสดงในแต่ละเวทีว่าจะนำเสนอในแนวคิดใด

(2) นำแนวคิดจากข้อ 1. มาออกแบบการแสดง ชุดเครื่องแต่งกาย ท่าทางการแสดงดนตรีและแสงสี

(3) ฝึกซ้อมการแสดง

(4) การแสดงจริง

2. กลวิธีเกี่ยวกับการทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายเป็นของฝากของที่ระลึก เช่น เสื้อที่ระลึกผิชนน้ำ หน้ากากชุดผิชนน้ำ พวงกุญแจ ที่ติดตู้เย็น การทำเสื้อกรีนรูปผิชนน้ำเพื่อจำหน่ายในช่วงเทศกาลต่าง ๆ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

(1) ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

(2) จัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเพื่อการผลิต ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

(3) ดำเนินการผลิต

(4) ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

(5) นำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมาวางจัดจำหน่าย

3. กลวิธีการนำหน้ากากฝึชน้ำ และหุ่นฝึชน้ำมาประดับตกแต่งตามสถานที่ประกอบการต่าง ๆ มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) ออกแบบผลิตภัณฑ์หน้ากากฝึชน้ำและหุ่นฝึชน้ำ
- (2) จัดหาวัสดุและอุปกรณ์
- (3) จัดหาและคัดเลือกช่างผู้จัดทำหน้ากากและหุ่นฝึชน้ำ
- (4) ดำเนินการจัดจ้างช่างผู้ผลิต ทำการผลิตหน้ากากและหุ่นฝึชน้ำ
- (5) ดำเนินการจัดทำหน้ากากและหุ่นฝึชน้ำ
- (6) ตรวจสอบคุณภาพของหน้ากากและหุ่นฝึชน้ำ
- (7) นำหน้ากากและหุ่นฝึชน้ำไปใช้ตามวัตถุประสงค์

4. กลวิธีการนำเรื่องราว สิ่งของ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นฝึชน้ำมาจัดการแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์ฝึชน้ำเพื่อรับรองนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

(1) จัดประชุมการหารือคณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์ฝึชน้ำ เพื่อกำหนดรายละเอียดการก่อสร้าง การนำเสนอเรื่องราว สิ่งของเกี่ยวกับวัฒนธรรมฝึชน้ำ และระบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์

(2) ออกแบบและก่อสร้างพิพิธภัณฑ์

(3) จัดทำรูปแบบการนำเสนอการจัดแสดงสิ่งของและเรื่องราวต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์

- (4) จัดทำสื่อเพื่อการนำเสนอภายในพิพิธภัณฑ์
- (5) เปิดพิพิธภัณฑ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม

5. กลวิธีการนำรูปภาพหรือสัญลักษณ์ฝึชน้ำมาใช้เป็นเครื่องหมายการค้า เช่น น้ำดื่มอำภา และเห็ดสามรสอำภา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะใช้สัญลักษณ์ฝึชน้ำไปใช้ในผลิตภัณฑ์ ต้องทำการขออนุญาตจากคณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมฝึชน้ำ

- (2) ผู้ประกอบการนำสัญลักษณ์ฝึชน้ำไปออกแบบเพื่อใช้เป็นตราผลิตภัณฑ์
- (3) ผู้ประกอบการมีการจัดทำผลิตภัณฑ์ที่ใช้ตราสัญลักษณ์ฝึชน้ำ
- (4) ผู้ประกอบการนำผลิตภัณฑ์ไปจัดจำหน่าย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กลวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้วัฒนธรรมผิชนน้ำในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมถึงค้นหาแนวทางและกลวิธีที่เหมาะสมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. สภาพและปัญหาของการใช้วัฒนธรรมผิชนน้ำในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

พบว่า การนำวัฒนธรรมผิชนน้ำของชุมชนบ้านนาข้าวมาใช้ในการเชิงเศรษฐกิจสะท้อนถึงการใช้ทุนวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มงคล ด่านธำนิทร์ (2559) และ โสภณ สุภาพงษ์ (2544) ที่ระบุว่า เศรษฐกิจชุมชนคือกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของคนในท้องถิ่น เพื่อให้ทรัพยากรของตนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยไม่ต้องพึ่งพาทายนอกมากเกินไป

นอกจากนี้ การใช้วัฒนธรรมผิชนน้ำยังเป็นกระบวนการพัฒนาสังคมตามแนวคิดของ ดิน ปรัชญพฤทธิ์ (2555) ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการสร้างอัตลักษณ์ที่สามารถต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจและสังคมได้ อย่างไรก็ตาม การนำวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้ยังขาดการวางแผนในเชิงระบบ การบูรณาการกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการตลาดสมัยใหม่อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. แนวทางและกลวิธีในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมผิชนน้ำ

แนวทางที่เสนอจากผลการวิจัยครอบคลุมทั้งด้านกิจกรรม การผลิตสินค้า การออกแบบ และการส่งเสริมภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 5 แนวทาง และ 5 กลวิธีหลัก เช่น การจัดแสดงประเพณี การผลิตของที่ระลึก การประดับสถานที่ และการใช้สัญลักษณ์ผิชนน้ำเป็นเครื่องหมายการค้า ซึ่งล้วนตอบสนองต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดของ อริญ วาณิชกร (2559) ที่เน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวใน 4 มิติ ได้แก่ เอกลักษณ์ ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย และความคุ้มค่าของผลิตภัณฑ์

3. การใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจชุมชนจากวัฒนธรรมผิชนน้ำ

กลวิธีต่าง ๆ ที่ชุมชนได้นำมาใช้ เช่น การโชว์การละเล่น การผลิตสินค้าของฝาก การจัดแสดงนิทรรศการ และการใช้ตราสัญลักษณ์ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการต่อยอดทุนวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องพิจารณาด้านประโยชน์ใช้สอย ความงาม วัสดุ กระบวนการผลิต และการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดอย่างรอบด้าน

ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ มานะ อินพรมมี (2560) ที่เสนอหลักเกณฑ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ในชุมชน 3 ประการ ได้แก่ ด้านการออกแบบ ด้านการผลิต และด้านการตลาด ซึ่งหากชุมชน

นำมาปรับใช้อย่างเหมาะสม จะสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการพัฒนา

1.1 ควรมีการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย นอกเหนือจากที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ และสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

1.2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำวัฒนธรรมผิชนน้ำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่คนในชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจหรือกลุ่มอาชีพ เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิตที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.1 ควรมีการศึกษาถึงการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมผิชนน้ำในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ เช่น คลิปวิดีโอ แอนิเมชัน หรือสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อใช้เผยแพร่บนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) อันจะช่วยขยายการรับรู้และส่งเสริมภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมผิชนน้ำในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาถึงพฤติกรรม ความคาดหวัง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมผิชนน้ำ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และวางกลยุทธ์การตลาดในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีพื้นฐานจากวัฒนธรรมผิชนน้ำไม่เพียงแต่เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังสามารถนำมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยการนำเสนอแนวทางและกลวิธีต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาชุดการละเล่นผิชนน้ำในรูปแบบใหม่

การพัฒนารูปแบบชุดการละเล่นผิชนน้ำที่ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้การแสดงผิชนน้ำยังคงเอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมในยุคสมัยใหม่ได้ ทั้งนี้สามารถใช้เทคนิคการเล่าเรื่องและการแสดงที่สร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว

2. การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ของฝากที่มีเอกลักษณ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย เช่น เสื้อผ้า, หน้ากาก, หรือของที่ระลึกที่ใช้สัญลักษณ์ผิชนน้ำ ช่วยสร้างภาพจำให้กับชุมชนและสามารถนำมาเป็นสินค้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่รู้จักทั้งในและต่างประเทศ โดยการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผสมผสานกับการออกแบบที่ทันสมัย

3. การปรับปรุงอาหารพื้นเมืองให้มีเอกลักษณ์

การพัฒนารสชาติอาหารพื้นเมืองของชุมชนให้มีความเป็นเอกลักษณ์ สามารถกลายเป็นจุดขายที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการรักษาความพิเศษของสูตรอาหารพื้นบ้านและเสริมรสชาติให้เหมาะสมกับความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย

4. การตกแต่งสถานที่ด้วยสัญลักษณ์ผิชนน้ำ

การใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะของผิชนน้ำ เช่น หน้ากาก, ฝุ่นผิชนน้ำ หรือรูปภาพต่าง ๆ มาใช้ในการตกแต่งสถานที่ เช่น บ้านพักโฮมสเตย์, ศูนย์เรียนรู้ หรือพิพิธภัณฑ์ ทำให้สถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้มีความสวยงามและสร้างบรรยากาศที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมผิชนน้ำ อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

5. การประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมผิชนน้ำและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ผ่านสื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำการตลาด การใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์, โซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันสามารถเพิ่มการรับรู้ของผู้คนในวงกว้าง ทำให้เศรษฐกิจชุมชนเติบโตได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2544). แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม. อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ติน ประยูรพุทธธิ. (2555). การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา. (พิมพ์ครั้งที่ 13). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงสิริ วิชิรานนท์ (2559). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องประเพณีผิชนน้ำ กรณีศึกษาประเพณีผิชนน้ำบ้านนาข้าว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร, 1(1), 79-87.
- มงคล ตำนานินทร์. (2559). เศรษฐกิจชุมชน: พึ่งตนเองเชิงระบบ หลักการและแนวปฏิบัติ. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- มานะ อินพรมมี. (2560). ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการออกแบบและ พัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการผสมผสานวัสดุและศิลปกรรมของท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- โสภณ สุภาพงษ์. (2544). ธุรกิจชุมชนในกระแสโลกาภิวัตน์. ในราศี บุรุษรัตนพันธุ์. (บรรณาธิการ). ทฤษฎีใหม่ในหลวงที่พอเพียง. ร่วมด้วยช่วยกัน.
- อรัญ วาณิชกร. (2559). การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.